

Waterbroei iris klaar voor de praktijk

Foto: PPO Lisse

De Boos-tray drijft op het water. In de tray zijn 70 conische gaten aangebracht (vier bollen per maas). Voor het onderzoek zijn de trays wat kleiner gemaakt om in de bakken te passen (54 gaten).

Tien jaar onderzoek van het Praktijk-onderzoek Plant & Omgeving (PPO) heeft een bruikbare teeltwijze opgeleverd voor de waterteelt van iris. De eerste jaren is vooral gekeken naar de watertemperatuur, de beluchting van het water, de invloed van bemesting, het voortrekken in een cel en de ziekteverspreiding. De laatste jaren is aandacht besteed aan het vastzetten van de bollen, de invloed van pH, het tegengaan van algengroei, het gebruik van GA3 (Berelex) om de stengels te verlengen en het voorkomen van stinkend zachtrot. In het onderzoek is gebruikgemaakt van de zogenoemde Boos-tray van 40 bij 60 cm. Deze speciale iristray is door teler Marcel Wervershoof ontwikkeld en bevat zeventig gaten voor de bollen, wat overeenkomt met een plantdichtheid van vier bollen per maas.

Schone start

Door de trays en de bakken te ontsmetten met een reinigingsmiddel zoals Jet 5, maakt u bij iedere teelt een schone start. In de proeven waren de bollen zelf meestal niet ontsmet. Dit heeft echter niet geleid tot uitval.

Het is belangrijk de bollen goed vast te zetten in de conische gaten van de tray. Daarmee voorkomt u omvallen. Tijdens de teelt krimpen de bollen, waardoor ze bij de oogst los zitten. Om te voorkomen dat de buurplanten bij het optrekken scheef gaan staan, is het nodig steungaas te gebruiken. U moet dus een voorziening maken om steungaas aan te kunnen brengen.

Als u door de teeltwijze of de cultivarkeuze een lagere plantdichtheid aanhoudt, blijven sommige gaten open. Het water wordt daar aan licht blootgesteld, waardoor algengroei kan optreden. Probeer lichtinval zo veel mogelijk te voorkomen, bijvoorbeeld door het aantal gaten in de tray aan te passen. Vanwege de kans op algengroei is het gebruik van een open tray of gaasrasterwerk minder wenselijk.

Als de bollen te groot zijn voor de gaten, bestaat het risico dat de wortelkrans boven water blijft, wat tot penicillium kan leiden. U moet de tray dan verzwaren of klemzetten, zodat de bollen diep genoeg in het water liggen. Tulpentrays met prikkers kunt u niet gebruiken. Door de verwondingen van de bollen is de kans op penicillium te groot.

Waterteelt van iris kan een volwaardig product leveren dat bovendien beter open komt op de vaas. Belangrijke voorwaarden om voldoende lengte te krijgen zijn gibberelline GA3 (Berelex) in het water en voortrekken in warmere periodes. Ondanks een grote investering is de kostprijs per irisbloem bij de waterteelt lager dan die bij de grondteelt.

N. P. A. Groen

N. P. A. (Nico) Groen in samenwerking met A. J. (Bert) Snoek en E.(Elliz) Slootweg, zij zijn werkzaam bij PPO in Lisse, 0252-462121.

Stilstaand water geeft een goed product iris, mits de waterhoogte in de bak minimaal 5 cm is gedurende de teelt. Een lager water-niveau zorgt voor kortere planten met een grotere kans op bloemverdroging. Beluchten van het water is niet nodig. De bolbodems moeten wel onder water blijven.

Door gibberelline GA3 (Berelex) toe te voegen aan het water bij het planten, worden de stengels langer. Dit is nodig om de vergelijking met de grondteelt te kunnen doorstaan. De dosering is één pil van 10 g per 10 l water (0,1%). U moet regelmatig het water bijvullen vanwege verdamping. Dit bijvullen kan zonder GA3 gebeuren. U mag het water niet in zijn geheel verversen, omdat GA3 dan niet meer goed genoeg werkt.

Kasperiode aanzienlijk verkort

De bollen kunt u gedurende drie weken voortrekken in een cel of een schuur. Daarmee verkort u de kasperiode aanzienlijk, van gemiddeld negen naar zes weken. Met de voortrektemperatuur kunt u de lengte van de te oogsten bloem in warmere periodes verbeteren. Het beste is om zo'n drie

Voordelen waterteelt

Het grootste voordeel van waterteelt is dat bloemen mooier open komen dan bij grondteelt. Een ander voordeel is dat de bollen kunnen worden voorgetrokken in een cel of schuur gedurende drie weken. De kasperiode wordt daarmee belangrijk verkort van gemiddeld negen naar zes weken. Er kunnen dus een of twee teelten per seizoen extra worden gedraaid. Als de bakken op roltafels worden geplaatst, neemt de kasbenutting met 20% toe. De kaskosten (afschrijving en verwarming) zijn per steel dus veel lager. Ook hoeft een aantal teeltmaatregelen, zoals stomen en onkruidbestrijding niet te worden uitgevoerd. Het gebruik van GA3 brengt wel extra kosten met zich mee.

Tegenover de besparingen staat een flinke investering bij aanvang van deze teeltmethode. De kostprijs per steel is bij waterteelt echter lager. Een ander groot voordeel is de werkhouding bij het planten. Door de trays op de juiste hoogte te brengen gaat het planten veel makkelijker en sneller. Dit geldt ook voor het oogsten. Ook het roeien van achtergebleven bollen is niet aan de orde.

weken lang voor te trekken bij 17°C. Vooral in het late voorjaar en de vroege herfst verbetert door deze temperatuur de kwaliteit van de iris en wordt de bloem ook langer. In de zomer is een temperatuur van drie weken 13°C nog beter voor de snijlengte.

Bemesting van het water bleek in het onderzoek van PPO niet nodig. Wortelende bollen bij een te hoge EC hadden zelfs last van wortelverbranding. De reservestoffen in de bol zijn voldoende om een goede kwaliteit iris te krijgen zonder bemesting. Proeftuin Zwaagdijk stelt dat bemesting wel gunstig kan zijn. Om te voorkomen dat te arm geteelde bollen te weinig voeding hebben, is het wellicht verstandig om toch wat te bemesten. Laat de bollen eerst rustig bewortelen zonder bemesting en houd dan vanaf drie weken na het planten een EC aan van 1 met kalisalpeteer. Door deze toevoeging zal geen wortelverbranding optreden.

Aan het einde van de teelt kan de pH op onverwachte momenten omlaag schieten naar 4 à 4,5. Het gevolg is een grotere kans op late bloemverdroging. De pH moet u daarom ongeveer eenmaal week controleren. In de laatste drie weken is het verstandig dit meerdere keren per week te doen. Bij een te lage pH moet u het water verversen. Dit kan voorkomen gedurende de laatste een à twee weken voor de bloei. Deze verversing kan dan met schoon water gebeuren, GA3 of bemesting zijn dan niet meer nodig.

Lagere kastemperatuur

Bij eenzelfde kastemperatuur duurt een waterteelt ongeveer een week korter dan een grondteelt. Dit komt doordat de watertemperatuur bij gelijke kastemperatuur hoger is dan de grondtemperatuur. Deze hogere temperatuur geeft kwaliteitsvermindering van de

bloemen (kortere stelen). Door de kastemperatuur 1 à 2°C lager in te stellen dan bij een grondteelt, verkrijgt u een goede bloemkwaliteit. De teeltduur is dan weer net zo lang als die van de grondteelt.

Tijdens het onderzoek trad geen tot weinig uitval op zonder dat bolontsmetting was toegepast. Dit in tegenstelling tot de teelt in grond, waar meestal wel uitval door pythium of penicillium optreedt. Een voorwaarde is wel dat de bolbodems met de wortelkrans bij het planten in het water wordt gezet. Blijft de wortelkrans boven water, bijvoorbeeld doordat te grote bollen zijn gebruikt die niet helemaal in de gaten passen, dan geeft de hoge RV tussen water en wortelkrans een grotere kans op penicillium. Goed sorteren op grootte van de bollen is dus een voorwaarde, evenals het verzwaren of het vastklemmen van de tray bij grote maten bollen. De bacterieziekte stinkend zachtrot en fusarium gaven in de proeven geen problemen, zelfs niet wanneer een aangetaste bol was meegeplant. ■

Samenvatting

Jaarrond waterteelt van iris is goed mogelijk als telers aan een aantal voorwaarden voldoen. De kostprijs per steel is lager dan die van de grondteelt. Het grootste voordeel van waterteelt is echter het beter openkomen van de bloemen. Door de kortere kasperiode, het gebruik van roltafels en een lagere kastemperatuur is er veel energie te besparen.